

Oriol Martorell, la perfecció del cant

BENIGNE RAFART

El 24 d'agost de 1996 va morir a Barcelona el musicòleg, pedagog, cristià i militant socialista Oriol Martorell, fundador i director durant 44 anys de la Coral Sant Jordi.

L'entrevista que transcrivim fou feta l'octubre de 1975, un mes abans de la mort de Franco, per al diari Tele/eXprés, que no l'arribà a publicar. N'oferim la traducció catalana.

La Coral Sant Jordi havia fet uns quants recitals al santuari de la Mare de Déu de Lorda de la Nou degut a l'amistat del capellà custodi, mossèn Josep Rota, amb destacats dirigents de l'entitat musical (Francesc de Paula Ayeste, president; Oriol Martorell, director...) vinculats, a la vegada, a l'escola Sant Gregori, de Barcelona, fundada i dirigida per Jordi Galí, amb professors com mossèn Batlle. En aquestes estades a la Nou, la Coral Sant Jordi feia, a la casa de colònies on posava, la seva revisió-assembly anual.

Els esmentats concerts, dirigits per Oriol Martorell, es van fer:

- 14 de setembre de 1974 (amb el cant de «Els Segadors» inclòs)
- 25 d'octubre de 1975 (la present entrevista es va fer aquest dia)
- 18 de setembre de 1976
- 9 de setembre de 1978 (centenari de la imatge del Santuari)
- 1 de juny de 1985 (centenari del Santuari i Any Europeu de la Música). En l'organització d'aquests reci-

tals hi va col·laborar Joventuts Musicals de Berga.

El darrer concert de la Coral Sant Jordi a la Nou es va fer el 13 de juny de 1992 (desè aniversari de L'Espill i L'EROL que van col·laborar en l'organització). El director de la Coral era Jordi Noguera.

Oriol Martorell va assistir, el maig de 1995, a la peregrinació a Terra Santa organitzada per mossèn Rota, delegat diocesà de turisme i santuaris. També hi havia mossèn Ballarín, que va fer les explicacions, mentre Martorell dirigia els cants.

*Oriol Martorell
dirigint la coral
Sant Jordi a la Nou,
el 9 de setembre de 1978.*
R. VILADÈS

Entrevista a Oriol Martorell, 25 d'octubre de 1975

Podem considerar que l'Orfeó Berguedà representa la multitudinària expressió, a nivell ciutadà, de les per raons òbvies primerenques i tímides mostres de lligam amb la tradició cultural a la qual pertanyem. La importància d'aquest fenomen és observable només veient el nombre de persones que assisteix als seus concerts, la manera com el públic rep «El cant de la senyera», etc. No és estrany, doncs, que en el concert fet recentment al santuari de la Nou per l'entitat coral més important de Catalunya en aquests moments, la Coral Sant Jordi, es veiés obligada pel fervor dels aplaudiments a interpretar tres obres fora de programa: «El rossinyol», «L'Empordà» i «La vostra pau, Senyor, sigui amb tots nosaltres», tan lligada, aquesta última, a la situació actual. De no ser, per tant, per la tasca de l'Orfeó Berguedà, l'èxit de la Coral Sant Jordi no hauria tingut aquestes característiques.

Finalitzat el concert li vam demanar a Oriol Martorell, director de la coral i vice-president, des de la seva fundació, de la Federació Europea de Joves Corals, si ens podia contestar unes preguntes. Hi va accedir bo i fent una petita broma amb els petits transistors que per allà circulaven.

— Podeu sintetitzar-nos la història del moviment cultural a Catalunya?

— El tema dona per a emplenar uns quants volums i és difícil de resumir-lo breument. Ho intentaré. No hi ha dubte que a Catalunya hi ha una gran tradició coral, que ha tingut i té una gran importància musical i extramusical i que, a les diverses èpoques, s'ha mogut a través de diverses intencionalitats. Aquesta tradició coral, tal com l'entenem actualment, o sigui, com a instrument d'educació popular, amb els diferents valors que es poden donar a aquesta paraula, no data de molt antic, podem considerar que neix amb Clavé.

— Per què va néixer en aquell moment?

— Abans de Clavé això no existia. És normal que surti en aquella època per la situació político-social del moment. Per altra banda, el músic connectava amb allò que en aquells dies passava a Europa. Són fruits del Romanticisme i la Revolució francesa. Com és natural, aquí va arribar tard, degut al retràs típic del país.

— Què pretenia, Clavé?

Oriol Martorell
dirigint la Coral
Sant Jordi.
M.ANGLARILL/AVUI

Oriol Martorell dirigint a la C.S.J.
a la Nou, el 9 de setembre de 1978.
R. VILADÉS

— Va crear un moviment coral mitjançant el què volia, i és genial la manera com sap trobar l'instrument adient, sensibilitzar l'obrer. El cant coral en Clavé té, doncs, una funcionalitat social i obrerista.

— Continua sent vàlid?

— L'obra de Clavé va tenir la particularitat de fer d'una manera directa en tal manera el què necessitava en aquell moment, que ja no és vàlid per a altres moments històrics. La funcionalitat de la seva obra s'acaba amb la seva mort, que coincideix amb la Primera República, la restauració borbònica i una sèrie de canvis polítics.

— I què en podem aprofitar, de la seva obra?

— Segueix essent vàlida la seva idea de fer una cosa adaptada al moment.

— Però algú havia de continuar, d'alguna manera, la seva obra.

— L'home que sap trobar això uns anys més tard és Millet, que té el gran encert de ser fidel a l'esperit de Clavé, però no a la lletra. L'encert de buscar una cosa apta per a un moment totalment diferent socialment, culturalment, i políticament. La Catalunya de Millet és pràcticament la de les primeries de segle, gairebé els primers

Oriol Martorell
dirigint «Els Segadors»
l'Onze de setembre
de 1976 a Sant Boi
de Llobregat.

ARXIU

vint anys; és totalment diferent a la de mitjan segle anterior, la de Clavé.

— Clavé volia sensibilitzar l'obrer. Què volia, Millet?

— Millet va donar altres matisos al cant coral, va revitalitzar sobretot la cançó popular buscant el gran repertori internacional i fent-lo servir com a mitjà extramusical. La seva és, en aquell moment, una intencionalitat que podríem anomenar nacional: és típic del Renaixement el ressorgir de les idees nacionalistes.

— Millet devia ser més de dretes.

— Va lligat a la classe social, o millor, a l'opinió que en aquell moment domina en el país, a la gent que ocupa els càrrecs de poder... És la Catalunya de Prat de la Riba, de la Lliga.

— I va venir la Segona República.

— Això que dèiem es va acabar l'any 31 amb la Segona República. Llavors el moviment ja no té aquella força i representativitat i perd la seva empena inicial. Aquell contacte directe, aquell saber traduir exactament la necessitat del poble i què representa el poble, deixa de ser particularitat de Millet i la seva obra.

— Qui el va succeir?

— Segurament n'hauria sorgit un altre, però hi ha una sèrie de coses que el diferencien de Clavé, la mort del qual coinci-

deix amb el canvi, no va trobar-se amb una realitat diferent. Millet és diferent, sobreviu al canvi i se li acaba aquell concepte de vida al qual s'havia entregat.

— Ja som a la guerra civil.

— El període 36 - 39, van canviar tantes coses... Després ve la necessitat de seguir recordant aquell home de prestigi, de recordar Millet i la seva obra. És una bandera que s'ha de mantenir d'una manera una mica fictícia.

— I després de la guerra?

— Després de la guerra neixen, naturalment, altres etapes en les que hi trobem gent procedent de cors antics i gent que comença. Després de 1940 han començat molts i hi ha molta gent que pensa més en l'interès musical perquè pensen que si s'hi dediquen faran un servei de tipus pedagògic al país.

— Us podeu explicar més?

— Jo sempre el divideixo en dues vessants. Per una banda, sempre que es canti s'ha de fer tan bé com es pugui, cosa sempre relativa, ja que sempre es pot fer millor: d'aquesta manera és un testimoni de cultura, de sensibilització, d'art, d'estètica, i aquest testimoni té un valor formatiu i educatiu. Per l'altra banda hi ha un gran interès en el retrobament (perquè si abans s'havien fet moltes coses,

s'han perdut) i en el valor educatiu dels moments d'ensenyança de la música com a sensibilització de l'esperit.

— El cant coral, per tant, està molt lligat al país.

— Naturalment. Si l'agafem com a moviment col·lectiu està íntimament lligat a la vida del país, a la col·lectivitat on està immergit, on viu.

— Serà, per tant, en català.

— El cant coral a Galícia es fa en gallec, a França en francès i a Catalunya, per descomptat, només pot entendre's com a vehicle de la llengua i cultura catalanes.

— Què representa la Coral Sant Jordi en el marc de la cultura catalana?

— No seré mai jo qui respongui aquesta pregunta.

— I el cant coral en conjunt?

— Representa un intent de pervivència d'uns valors del passat que s'han pogut actualitzar. Aquests darrers anys hi ha hagut sobretot un gran interès en convertir-lo en vehicle de sensibilització pedagògic i musical del poble. Per això crec que és més important el moviment de les corals infantils que el dels cors d'adults: hem de treballar a llarg termini.

— Teniu fama de ser molt exigent.

— M'agradaria que quedés clar que un instrument de treball només serveix per a una funció si està ben fet. Ens hem d'esforçar en cantar bé, perquè, si no ho fem, el vehicle de sensibilització, de cultura, no serà vàlid. Si volem clavar una punta i el martell no està ben fet ens serà impossible. Si volem fer un treball extramusical de sensibilització hem de procurar que el nostre cant sigui com més perfecte millor.

Era una estrellada i una mica freda nit tardoral. Vam tornar a Berga pensant en les paraules de l'Oriol, recordant la música de la coral i pendants dels transistors. «La vostra pau, Senyor, sigui amb tots nosaltres»

Benigne Rafart
Mestre